

В І Д Г У К
офіційного опонента доктора економічних наук, професора
Черевка Олександра Володимировича
на дисертаційну роботу Хаванової Марини Сергіївни
«Стратегічне управління фінансово-економічною безпекою
підприємства (на прикладі автомобілебудівних підприємств)»»,
подану до захисту на здобуття
наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 21.04.02 – економічна безпека суб'єктів
господарської діяльності

Актуальність дисертаційного дослідження

В умовах світової фінансової кризи, зростання конкуренції суб'єктів господарювання на внутрішньому та зовнішньому ринках, експансії міжнародних корпорацій, особливої актуальності набуває питання організації раціонального і науково обґрунтованого захисту підприємств різних форм власності від потенційних ризиків і загроз. Водночас значна частина вітчизняних підприємств робить свідомий вибір необхідності визначення перспективних цілей в контексті формування та використання фінансово-ресурсного потенціалу підприємства як пріоритетного напрямку, здатного забезпечити ефективне зростання та високу конкурентоспроможність підприємств.

Якщо раніше за умов адміністративно-командної економічної моделі захист національного виробника цілком покладався на державні структури сектору безпеки, то наразі суб'єкти господарювання вимушені самотужки оцінювати ризики, моделювати механізм протидії загрозам, формувати стратегію управління фінансово-економічною безпекою, втілювати цю стратегію та оцінювати її життєздатність і ефективність. Враховуючи зазначене, метою економічної науки в сучасних умовах має бути максимальне сприяння практиці господарської діяльності в організації ефективної роботи кожного вітчизняного підприємства задля стійкого росту валового внутрішнього продукту та добробуту українського народу. В цьому

контексті дослідження Хаванової М.С. робить внесок в окремий напрям загальних наукових досліджень з проблематики економічної безпеки у сфері підприємництва в Україні та є безперечно актуальним.

Зв'язок роботи з науковими програмами та планами

Дослідження виконувалось відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри управління фінансово-економічною безпекою Університету економіки та права «КРОК» в межах наукової теми: «Забезпечення захисту економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності в умовах євроінтеграції України» (державний реєстраційний № 0114U006338). Особистий внесок автора полягає у дослідженні основ стратегічного управління фінансово-економічною безпекою на прикладі автомобілебудівних підприємств.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення результатів дисертаційної роботи обумовлено впровадженням зазначених в практику діяльності вітчизняних підприємств під час удосконалення стратегічного управління фінансово-економічною безпекою, а також підвищення ефективності управлінських рішень Департаменту автомобільного транспорту Міністерства інфраструктури України (довідка № 25/1989-14 від 18.07.2014 р.); Департаменту державної політики Міністерства інфраструктури України в галузі залізничного транспорту (довідка № 45/1069-14 від 07.07.2014 р.); АТ «УкрАВТО» (довідка № 691/16 від 12.06.2014 р.); ПАТ «Запорізький автомобілебудівний завод» (довідка № 29/ЗППо від 23.06.2014 р.); виокремленого госпрозрахункового підрозділу Іллічівського заводу автомобільних агрегатів ПАТ «Запорізького автомобілебудівного заводу» (довідка № 38/ЗППо від 12.06.2014 р.).

Достовірність і повнота викладу основних положень дисертації

Ознайомлення з дисертаційною роботою, авторефератом, працями автора та отриманими ним результатами дає змогу зробити висновок про те, що здобувачем проведена комплексна робота, яка поєднує наукові та прикладні аспекти дослідження стратегічного управління фінансово-економічною безпекою підприємства (на прикладі автомобілебудівних підприємств) на основі діагностики управлінських рішень.

Зазначене підтверджується глибоким аналізом наукових праць закордонних та вітчизняних науковців та практиків у сфері стратегічного управління фінансово-економічною безпекою підприємства, здобутків економічної думки, теорій максимізації продаж В.Баумоля, біхевіористської економіки та багатокритеріального прийняття рішень, результати якого забезпечили достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих в роботі.

У роботі систематизовано та проаналізовано ключові підходи українських і зарубіжних вчених до стратегічного управління фінансово-економічною безпекою підприємства та питання діагностики управлінських рішень зокрема. За основними напрямками досліджень різних вчених автором подано ґрунтовний теоретичний матеріал, що дає змогу дослідити позитивні чи негативні сторони того чи іншого підходу, а також надати обґрунтовані висновки та пропозиції, запропонувати власне бачення з досліджуваної проблематики. Проведений аналіз показників оцінювання ефективності управлінських рішень у дисертації гармонійно накладений на практику діяльності світових та вітчизняних автомобілебудівних підприємств. Запропоновані методичні рекомендації, на мій погляд, є достатньо пристосованими для впровадження у практику діяльності суб'єктів господарювання. Робота виконана із застосуванням необхідної нормативно-правової бази, достатньо кваліфіковано використані положення світової економічної теорії та теорії управління, теорії з питань різних видів безпеки, офіційна статистична та спеціальна інформація. Перелік означених джерел

аргументовано підтверджує обґрунтованість та достовірність положень дисертації.

Таким чином, аналізуючи роботу, можу зробити висновок, що нові положення та висновки у роботі ґрунтуються на узагальненні теоретичних розробок, які отримані з використанням комплексу наукових методів та підкріплені емпіричними даними.

За результатами дослідження автором опубліковано 16 наукових праць, у тому числі у фахових виданнях України, затверджених ВАК України, таких, що входять до міжнародних наукометричних баз цитування – 5 наукових праць, 2 публікації у наукових фахових виданнях, інші – у матеріалах та тезах науково-практичних конференцій.

Основні наукові результати роботи

Винесені здобувачем на захист результати містять наукову новизну.

Досить цікавим, з позицій наукової новизни, є *вперше* розроблений здобувачем запропоновано алгоритм використання багатокритеріальної моделі діагностики управлінських рішень підприємства, де основним індикатором фінансово-економічної безпеки в процесі діагностики управлінських рішень підприємства виступає величина відхилення запланованих та фактичних значень ключових параметрів та критеріїв контролю стратегії управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

На окрему увагу заслуговують пропозиції здобувача щодо вдосконалення методичного підходу до діагностики управлінських рішень для перевірки відповідності запланованих та фактичних значень ключових параметрів та критеріїв контролю на основі моделі, що характеризується багатокритеріальністю та можливістю аналізу існуючої стратегії управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Важливими, з позицій практичної діяльності, є вдосконалена здобувачем система параметрів багатокритеріальної моделі діагностики управлінських рішень, що приймаються на автомобілебудівних підприємствах, а також заходи їх коригування.

Роботу виконано з дотриманням вимог наукового стилю. Виклад результатів досліджень здійснено здобувачем логічно, послідовно і переконливо. Наукова новизна отриманих у дисертаційній роботі результатів, сформульованих висновків і наданих рекомендацій є очевидною. Такі результати характеризуються авторським підходом до вирішення поставленого науково-практичного завдання, його обґрунтованістю і комплексністю.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Незважаючи на досягнутий рівень здійснених у дисертації Хаванової Марини Сергіївни розробок, окремі положення роботи слід визнати дискусійними, а, отже, є підстави зробити низку зауважень.

1. У підрозділі 1.1 дисертації наведено авторське трактування категорії «стратегія управління фінансово-економічною безпекою підприємства», що визначається як «...довгостроковий план та інструмент реалізації мети та цілей підприємства...» (с.28 дисертації). Доцільно було б навести визначення таких категорій як «мета підприємства» та «цілі підприємства», якщо автор розмежовує їх.

2. Розглядаючи понятійно-категоріальний апарат стратегічного управління фінансово-економічною безпекою підприємства, дисертант запропонував авторське визначення «механізму стратегічного управління фінансово-економічною безпекою підприємства» (с. 53 дисертації), проте в висновках дисертації та в тексті автореферату про це не згадується.

3. У дисертаційній роботі автором запропоновано нове трактування понять «стратегічне управління фінансово-економічною безпекою

підприємства» (с. 16) та «стратегія управління фінансово-економічною безпекою підприємства» (с.28). Доречно було б навести визначення зазначених категорій в тексті автореферату з метою ознайомлення наукової спільноти з внеском автора в розвиток понятійного апарату, хоча зазначені категорії згадуються в переліку новизни (с. 5 автореферату).

4. З огляду на те, що автором проведено аналіз методів стратегічного управління фінансово-економічною безпекою підприємства, доцільно було б зазначити на основі чого (певного критерію тощо) дисертант вважає доречним виділити саме такі методи як: стратегічне фінансове планування; фінансове прогнозування; фінансове моделювання та метод сценаріїв (с. 39 дисертації).

5. З огляду на те, що в авторефераті (с. 5) в переліку методів дослідження, що були використані дисертантом для вирішення конкретних завдань, згадується метод експертних оцінок, доречно, на нашу думку, було б детальніше його описати в розділі 2.3 дисертації, в якому він мав бути застосований. Це сприяло б розумінню процедури отримання оцінок певних параметрів дисертантом.

6. В підрозділі 3.3 «Напрями підвищення ефективності управлінських рішень для стратегічного управління фінансово-економічною безпекою автомобільних підприємств» дисертаційної роботи (с. 151) автор пропонує напрями з удосконалення ефективності управлінських рішень для стратегічного управління фінансово-економічною безпекою підприємства, проте вони жодним чином не згадуються в авторефераті та в науковій новизні одержаних результатів.

Але зазначені недоліки суттєво не знижують достатнього рівня дисертаційної роботи.

Загальні висновки і рекомендації

Виконана Хавановою Мариною Сергіївною дисертаційна робота є кваліфікаційною науковою працею, що містить науково обгрунтовані теоретичні положення та практичні результати. Зміст відзиву, побудований на результатах аналізу дисертаційної роботи Хаванової М.С., дозволяє стверджувати про наступне.

Напрямок та тематика проведеного дослідження відповідає паспорту спеціальності 21.04.02 – економічна безпека суб'єктів господарської діяльності.

В дисертаційній роботі представлено завершене дослідження, результатом якого є вдосконалення стратегічного управління фінансово-економічною безпекою автомобілебудівних підприємств шляхом розроблення багатокритеріальної моделі діагностики управлінських рішень.

Результати дослідження містять наукову новизну та мають практичну значущість. Отримані у роботі результати пройшли відповідну апробацію. Верифікацію основних положень дисертаційної роботи слід визнати достатньою.

Зміст автореферату повністю розкриває головні результати дослідження і не містить відсутніх в дисертації положень.

Виклад змісту дисертаційної роботи відповідає вимогам наукового стилю та Державному стандарту з оформлення наукової та науково-технічної документації.

На підставі детального аналізу змісту представленої на відгук дисертаційної роботи, вважаю, що в цілому здобувачем виконані вимоги, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Дисертаційна робота відповідає вимогам МОН України до кандидатських дисертацій, що містяться у пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету міністрів

України № 567 від 24.07.2013 р., а її автор – Хаванова Марина Сергіївна – заслугоує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 21.04.02 – економічна безпека суб'єктів господарської діяльності.

Офіційний опонент:

ректор, професор кафедри менеджменту
та економічної безпеки

Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького,
доктор економічних наук, професор

09.10.2015 р.

[Handwritten signature] О.В. Червко